

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. 7. Quid sit Devotio, qui ejus effectus, & efficacia. Tum novem documenta ingeruntur ad eam comparandam, & conservandam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

rumque ob continuam luctam, ob cognitionem, & depressionem sui auget meritum, duplicat coronam. Beata Virgo Maria apud *l* Blosium in Monili spiritua-
li S. Brigittæ dixisse fertur; Quacunque tentatione pul-
seris inter orandum, persiste in bona voluntate, & co-
nati sancto, sicut commodè potes, quia desiderium,
& conatus tuus pius reputabitur pro effectu orationis.
Etiam si pravas, ac sordidas cogitationes, quæ cordi
tuo incidunt, ejicere non poteris, tamen pro illo co-
nati coronam in cælo recipies: ita tibi proderit illa
molestia, modò non consentias tentationi, & tibi di-
spliceat quod indecens est. Hæc de attentione, quæ
ad intellectum peruenit, nunc voluntas devotionis fer-
vore excitanda est.

§. VII.

*Quid sit devotio, quæ ejus effectus, & efficacia. Tum novem
documenta ingeruntur ad eam comparandam,
& conservandam.*

I. **D**evotionem à verbo *devoceo* deduxere Latini,
quod destinare, consecrare, vel dedicare si-
gnificat. Virgilius, Quorum se devovet aris. Priscia-
nus, Tibi devoceo hoc opus. Suetonius in Cæsare;
Devotissimos sibi milites reddidit. Legimus, & devo-
torium carmen apud Livium, & Macrobius, quale
fuit illud Deciorum, qui se pro patria devoverunt.
Sed quocunque sensu hac olim voce uterentur Latini,
jam ex usu Christianorum profano vocabulo sanctitas,
& veneratio accessit, sumiturque devotio pro peculia-
ri quadam propensione animi ad Deum, & res divi-
nas. (*a*) Auctor libri de spiritu, & anima inter opera
Augustini, Devotio, inquit, est pius, & humilis af-
fectus in Deum: humilis ex conscientia infirmitatis

l Blos. Monil. c. 3. *a* de spiritu, & anima cap. 3

propria, pius ex consideratione divinæ clementiæ. Affectus autem est spontanea quædam, ac dulcis ipsius animi in Deum inclinatio. *D.* (*b*) Thomas veræ sapientiæ Antistes, Devotio, ait, nihil aliud esse videtur, quam voluntas quædam promptè se tradendi ad ea, quæ pertinent ad Dei famulatum. (*c*) Richardus Victorinus; Quid aliud est devotio, nisi fervida mentis in Deum directio? Hæ devotionis descriptiones mulierularum, hominumque simplicium convincunt errorem, existimantium in sensibili quadam dulcedine, & compunctione, ac teneritudine cordis veram consistere devotionem, cum hæc omnia Doctor Angelicus inter effectus devotionis enumeret; ipsa verò specialis quidam actus sit pertinens ad Religionem. Per devotionem docet (*d*) Seraphicus Doctor omne bonum in cor nostrum immitti. Per hanc enim zelus justitiæ accenditur, pietas compassionis infunditur, patientia roboratur, exemplum bonum conditur, discretio clarificatur. Hæc est unctio spiritus docens omnia quæ expediunt saluti; hæc mentem illuminat, inflammat affectum, actiones ordinat ad virtutem, mores componit, firmat fidem, fiduciam erigit, accendit amorem, ad divinam elevat amicitiam, orationem impingat, dat in adversis constantiam, in prosperis humilitatem, delet peccata, sublimat merita, fugat dæmones, lætificat Angelos, ædificat proximos, instruit errantes. Arida est omnis Religio, quæ aqua devotionis non irrigatur: corruit omnis structura bonorum operum, ni hoc munimine fulciatur: hujus olei pabulo deficiente fatuarum virginum lampades extinguuntur. Ergo devotioni studiosè incumbendum est, quæ cum difficilis acquisitu sit ob naturæ corruptionem, ob pravos habitus, & dæmonum pervicaciam, seligenda quædam adjuncta sunt, quæ præsidio nobis sint

b Th. 2. 2. q. 81. ar. 1. *c* Rich. de erud. int. hom. lib. 2. c. 9. *d* Bonav. de sextalis Seraph. cap. ult.

710 DE DISCIPLINA PSALLENDI.
ad eam facilius comparandam, & tenacius possiden-
dam.

I. I. Fervens autem, & efficax ejusdem devotionis
desiderium primo loco statuendum est. Initium enim
sapientiae concupiscentia ejus, & invenitur ab his,
qui quærunt ipsam: præoccupat, qui se concupiscunt,
ut illis se prior ostendat. Visitat Deus animam quæren-
tem se, ait (e) Bernar. quæ tamen ad quærendum to-
to se desiderio & amore devovit. Et hoc signum adven-
tus ejus, sicut ab eo qui expertus est, edocemur: *Ignis
ante ipsum præcedet, & inflammabit inimicos ejus.* Opor-
tet namque ut sancti desiderii ardor præveniat faciem
ejus ad omnem animam ad quam est ipse venturus,
qui omnem consumat rubiginem vitiorum, & sic præ-
paret locum Domino. Et tunc scit anima, quoniam
juxta est Dominus, cum se senserit illo igne succen-
sam, & dixerit cum Propheta, (f) *De excelsis misit ignem
in ossibus meis, & erudit me:* Et illud, (g) *Concaluit
cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis.*
Tali animæ suspiranti frequenter imò sine intermissio-
ne oranti, & afflictanti se præ desiderio, cum interdum
desideratus ille, qui ita quæritur miseratus occurrit,
puro illi de propria experientia convenire, ut dicat cum
sancto Hieremia, (h) *Bonus es Domine sperantibus in te,
anima quærenti te.*

III. Secundum adjumentum, custodia cordis est.
Sic præcipit Sapiens, (i) *Omni custodia serva cor tuum,
quonia non ab ipso vita procedit.* Nempe res cordis est, ait
rursum (k) Bernardus, gratia devotionis, & hoc mu-
nere se fraudat, qui internum ei dissimulat receptacu-
lum exhibere. Sed à quibus custodiendum est cor? Ab
inutilibus cogitationibus, & ab affectibus terrenis. De
cogitationibus hæc (l) Richardus: *Hi sunt verè de-
votionis socii inseparabiles, circumspectæ, discretæ,*

e Bern. serm. 31. in Cant. f. Thren. 2. 13. g. psalm. 38. h. Thren. 3. 15. i. Prov.
4. 23. k. Bern. serm. de tripl. custodia. l. Rich. de stud. inter. hom. lib. 1. c. 25.

& providæ cogitationes. De affectibus sic (*m*) Cassianus : Non enim perfectio statim nuditate , aut privatione omnium facultatum , seu dignitatum abiectione contingit , sed cordis puritate , hoc est corde intacto à cunctis perturbationibus. Item (*n*) Prosper in sententiis : Qui supplicaturus Deo locum aptum , & sanctum requiris , interiora tua munda , & omni inde mala cupiditate depulsa præpara tibi in cordis tui pace secretum. Volens in templo orare , in te ora : & ita age semper , ut Dei templum sis. Ibi enim Deus exaudit , ubi habitat.

IV. Tertium adjumentum , jugis Dei memoria , sicut scriptum est , (*o*) *Memor fui Dei , & delectatus sum* : Et alibi , *Providebam Dominum in conspectu meo semper , propter hoc letatum est cor meum*. Oritur hoc ex præcedenti , Domino attestante , qui dicit , (*p*) *Beati mundo corde , quoniam ipsi Deum videbunt*. Beatus (*q*) Ephræm hanc doctrinam stabiliens , ait , Continua Dei recordatione turpes animæ passiones recedunt , instar maleficorum Prætoris accedente : ubi verò memoria Dei abest , ibi tenebræ cum fœtore dominantur , omnisque res improba exercetur.

V. Quartum adjumentum , frequens usus aspirationum , quibus tanquam subjectis lignis in altari cordis ignis devotionis succenditur , & conservatur. Sunt autem aspirationes , crebræ quædam , sed brevissimæ orationes , quas nonnulli jaculatorias vocant , quia tanquam jacula velociter currunt , & subtiliter penetrant. De his (*r*) Augustinus ad Probam sic scribit , Dicuntur fratres in Ægypto crebras quidem orationes habere , sed eas tamen brevissimas , & raptim quodammodo jaculatas , ne illa vigilanter erecta , quæ oranti plurimum necessaria est , per productiores moras evanescat , atque hebetetur intentio.

m Cassian. coll. 1. *n* Prosp. sent. 334. *o* Psalm. 76. Psalm. 15. *p* Matth. 5. 8. *q* Ephr. lib. de virtute cap. 10. *r* August. epist. 121.

VI. Quintum adjuventum præbet lectio spiritua-
lis. *Quæcunque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam
scripta sunt*: & ut ait (f) Isidorus, qui vult semper
esse cum Deo, frequenter debet orare, frequenter &
legere: nam cum oramus cum Deo ipsi loquimur; cum
verò legimus, Deus loquitur nobiscum. Hanc sacrarum
lectionum utilitatem sanctus Abbas (t) Aëlredus his
verbis confirmat; Sacra Scriptura ager est, in quem
sanctus (u) Isaac inclinata jam die pergit ad meditan-
dum, ubi ei occurrens Rebecca, illum qui acciderat,
sua lenit suavitate dolorem. Quoties mihi, Jesu bone,
dies vergit in vesperam, quoties parvæ alicui consola-
tioni quasi diurnæ luci intolerabilis dolor nocturna ca-
ligo succedit, vertuntur in fastidium omnia, oneri sunt
cuncta quæ video. In modum silicis cor obduratur,
hæret lingua, oculorum vena siccatur. Quid tunc?
Exeo sanè ad meditandum in agro, sacrum revolve
codicem, meditationes meas ceris imprimo, cum su-
bitò mihi occurrens Rebecca, tua scilicet gratia, Jesu
bone, sua luce tenebras discutit, pellit fastidium, du-
ritiam frangit, mox suspiriis succedunt lacrymæ, la-
crymas cæleste gaudium comitatur.

VII. Sextum procedit è sensuum exteriorum custo-
dia. Nam ut scribit doctus, & antiquus Abbas (x) Berengosius, nisi ad exemplum legalis Sacramenti pri-
mogenitum hominis redimamus quinque siclis argen-
ti, hoc est quinque sensuum custodia, nihil nobis
quinque vulnerum Christi profecere vibices, quibus
in ara crucis quinque sensuum nostrorum voluit sana-
re cicatrices. Refert Pelagius inter dicta sanctæ Syn-
cleticæ istud; Sobriè vivamus, quia per sensus corpo-
ris nostri fures ingrediuntur. Sic perimus miseri, &
mortem per fenestras intrantem, voluptatis larva per-
lonatam excipientes, illud postea magno errore de-
cepti cantillamus. (y)

f Isid. l. 1. Sent. c. 8. t Aëlred. in c. 15. u Isai. ser. 26. x Bereng. l. 1. d
laude S. Crucis cap. 6. y Virg. ecl. 8.

Vt vidi, ut perii, ut me malus abstulit error.

Sed serò sapiunt Phryges. Semel enim amissa ob licentiosam sensuum evagationem gratia devotionis, non nisi post longos labores, & continuum fletum, ac ferventissimas deprecationes recuperatur.

VIII. Septimum gignit solitudo. *Ducam eam in solitudinem*, dicit Dominus per Oseam (z) & *ibi loquar ad cor ejus*. Hortatur ad hanc devotissimus (a) Bernardus: O sancta anima sola esto, ut soli omnium serves te ipsam quem ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos: secede ab amicis, & intimis, etiam & ab illo qui tibi ministrat. An nescis te verecundum habere sponsum, & qui nequaquam suam velit tibi indulgere præsentiam præsentibus cæteris? Secede ergò, sed mente, non corpore, sed intentione, sed devotione, sed spiritu. Idem alibi scribit solitudinem esse negotiorum cælestium apothecam, per quam in Paradisum ingressi sunt quotquot ad culmen perfectionis ascenderunt. Sanctus quoque (b) Guericus Abbas solitudinem vocat auditorium Spiritus sancti. O solitudo Deo dicata, exclamat (c) Laurentius Justinianus, quam amabilis es, & quam ardenti desiderio concupita ab his qui noverunt te! Tu namque humilitatis es speculum, tu divini amoris custos, tu propriæ cognitionis magistra, tu scientiæ schola, testis conscientiæ, futuræ felicitatis imago, accusatrix scelerum, vitiorum detectrix, veritatis amatrix, innocentiae decus, secretorum cælestium cognitrix, contemplationis præventrix, origo compunctionis, cæli scala, latitudo maxima, orationis portus, tranquillitatis habitaculum, passionum spiritualium interemptrix, pervigil mentis custodia, non dormitans affectio, prudentiæ comes, discretionis oculus, latens profectus, dulcedo cordis, spei fons, sponsi cælestis

z Osee 2. 14. a Bern. serm. 40. in cant. b Guerr. serm. 4. de Adventu. c Justinian. lib. de Vita solit c. ult.

714 DE DISCIPLINA PSALLENDI.
receptaculum, Dei, & hominum mediatrix. O quam
præcella sunt præconia tua solitudo sancta, tutæ divi-
tiæ, laudabilis actio, successus lætus, secunda possessio,
convivium jure, ac delicata cibaria! Frequentissimè
sapientiæ illustraris radiis, gaudio perfunderis, elevaris
in cœlum, & pace repletis. Sinum quippe tuum di-
latas, & jucundissimè suscipis humiles, mente paci-
ficos; orationi instantes, devotionis avidos, atque gu-
stu lapido divina gustantes.

METRUM XLVIII.

O Solitudo mentibus
Orantium gratissima!
O vera cordis suavitas
Ignota vulgi sensibus!
Ut te requiro, & expeto
Turbam perosus improbam!
Hic, hic serena spiritus
Aspirat aura pectori.
Hic nullus auditur fremens
Tumultuantium fragor.
Hic corda nullus inquinat
Vapor, vel umbra criminis.
Campi sonant hic mellicis
Psallentium concentibus.
Hic Angelorum cœtibus
Inmixtus, & vindex sui
Sapiens, quietam transigit
Vitam procul negotiis,
Curis procul nocentibus,
Solutus omni jurgio.
Hic alta vitans curia
Potentioris limina,
Innoxios ducit dies
Inanis expers ambitus.

*Hic lucra conscientia
 Quadrante justo computans
 Studet mereri fletibus.
 Amissa Cœli gaudia.
 Optet superba culmina,
 Opes, domosque splendidas
 Quicumque vult: me nescium.
 Fraudis juvat silentium,
 Me solitudo, me quies
 Abscondat ignotum omnibus,
 Deoque soli cognitum.
 Hoc scire demum, hoc vivere est,
 Sibi, Deoque vivere.*

IX. Octavò juvant devotionem opera misericordiæ, quia (d) *Charitas operit multitudinem peccatorum: & qui inebriat, ipse quoque inebriabitur.* Juvant corporales afflictiones, quia *caro concupiscit adversus spiritum: & caro, & sanguis regnum Dei non possidebunt.* Juvat certum tempus quotidie feligere, quo quis devotioni diligentius insistat. Juvat & ea omnia severissimo examine discutere, quæ vel ipsam devotionem conservare possunt, vel impedire. Quantum potes, te ipsum argue, ait quidam (e) sapiens, deprehendas te oportet, antequam emendes.

X. Nonnum denique adjumentum perseverantia supeditat. Perseverantia, inquam, in spiritualibus exercitiis semel assumptis, ut non temerè mutantur, ut sine causa non omittantur, ne ultra præscriptum tempus differantur, Fastidientis stomachi est multa degustare, & sæpius mutatum pharmacum non sanat, sed turbat: sæpius translata arbor non proficit, sed arefcit. Nullum certum exercitium habere, sed quasi folium, quod vento rapitur, per diversas operationes divagari, signum est animi ad vitam spiritualem prorsus inepti. Omnia quidem probanda, sed tenendum quod bonum est.

d 1. Petr. 4. 8. Prov. 11. 25. Gal. 5. 17. 1. Cor. 15. 50. e Seneca. ep. 18.

Nam quæ virtus coronam, quod opus laudem meretur, si desit perseverantia? Dicam omnibus, quod suis Januensis scripsit (f) Bernardus. Absque perseverantia, nec qui pugna victoriam, nec palmam victor consequitur. Vigor virium, virtutum consummatio est, nutritrix ad meritum, mediatrix ad præmium. Soror est patientiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, unanimiæ vinculum, propugnaculum sanctitatis. Tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Denique non qui cœperit, sed qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Hæc ferè sunt, quæ devotionem in nobis gignunt, & conservant: sed eandem multa quoque sunt, quæ impediunt, & extinguunt, de quibus consequenter agendum est.

§. VIII.

Quæ sint impedimenta devotionis. Interioris, & exterioris hominis pugna, & humane calamitatis deploratio. Oratio ad impetrandam gratiam devotionis.

I. **P**rimum devotionis impedimentum, sunt peccata venialia, quia, ut (a) Laurentius Justinianus docet, prius vita commendabilis habenda est, deinde devotio. Minuunt siquid in veniales culpæ charitatis fervorem, obscurant conscientiæ lumen, contristant Spiritum sanctum.

Secundum ex conscientia scrupulosa oritur, gignit enim inconstantiam animi, mentis perturbationem, nebulas intellectus, cordis inquietudinem, omnemque devotionis suavitatem confundit.

Tertium ex cordis amaritudine nascitur, quæ fontem dulcedinis exsiccat, charitatis unitatem scindit, hostis est concordiæ, inimica pacis, nutritrix contentionum.

f. Bern. epist. 129. a Laur. Just. de disc. mon. convers. c. 19.